

नेपाल बीमा प्राधिकरणको वार्षिकोत्सव विशेष

नेपाल सरकार
अर्थ मन्त्रालय

सिंहदरबार, काठमाडौं
नेपाल

विष्णुप्रसाद पौडेल
उपप्रधानमन्त्री एवं अर्थमन्त्री

शुभकामना

नेपाल बीमा प्राधिकरण ५६ वर्ष पूरा गरी ५७औं वर्षमा प्रवेश गरेको अवसरमा प्राधिकरण परिवार, बीमक, बीमित लगायत बीमा सम्बद्ध सरोकारवाला सबैलाई हार्दिक वधाई तथा शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

बीमा व्यवसायलाई व्यवस्थित, नियमित तथा प्रतिस्पर्धी बनाउन, नागरिकलाई गुणस्तरीय तथा विश्वसनीय बीमा सेवा उपलब्ध गराउन, बीमितको हक हित संरक्षण गर्न र बीमकको आर्थिक अवस्थालाई सबल बनाउन नियामकीय निकायका रूपमा प्राधिकरणले विगतमा निर्वाह गरेको भूमिका प्रशंसनीय छ। प्राकृतिक तथा मानव सिर्जित जोखिमबाट जीवन, व्यवसाय, सम्पत्ति र दायित्वको रक्षावरण गरी वित्तीय सुरक्षा प्रदान गर्न, बीमा प्रतिको जनविश्वासलाई अभ्व मजबुत बनाउन शीघ्र बीमा दावी भुक्तानी प्रणालीको विकास तथा बीमा सम्बन्धमा अवलम्बन गरिएका अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यासलाई अनुशरण गरी बीमा सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी र समय सान्दर्भिक बनाउन प्राधिकरणले आगामी दिनमा थप योगदान गर्ने विश्वास लिएको छु।

अन्त्यमा, प्राधिकरणको ५७औं वार्षिकोत्सवको सफलता तथा संस्थाको उत्तरोत्तर प्रगतिको कामना गर्दछु।

२०८२ जेठ

विष्णुप्रसाद पौडेल
उपप्रधानमन्त्री एवं अर्थमन्त्री

नेपाल बीमा प्राधिकरण

प्रतिबद्धता

नेपालको बीमा क्षेत्रको नियमनकारी निकाय नेपाल बीमा प्राधिकरण आफ्नो स्थापनाको ५६ वर्ष पूरा गरी ५७औं वर्षमा प्रवेश गरेको छ। यस अवसरमा प्राधिकरणका सञ्चालकस्यूहरू, कर्मचारीहरू, बीमित, बीमक लगायत बीमा क्षेत्रसँग सम्बद्ध सबै सरोकारवालाहरूमा शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

बीमा क्षेत्रलाई सुव्यवस्थित, नियमित, पारदर्शी तथा विश्वसनीय बनाउन, नागरिकलाई गुणस्तरीय तथा भरपर्दो बीमा सेवा उपलब्ध गराउन, बीमितको हक हित रक्षा गर्न, बीमकको वित्तीय स्वास्थ्यलाई बलियो बनाउन, बीमा क्षेत्रमा सुशासन कायम गर्न र मुलुकको आर्थिक विकासमा बीमा क्षेत्रको योगदान बढाउन स्थापना कालदेखि नै प्राधिकरण दृढ प्रतिबद्धताका साथ क्रियाशील रहँदै आएको छ। बीमालाई मानव जीवन, सम्पत्ति तथा दायित्वमा आउनसक्ने जोखिम विरुद्ध आर्थिक रक्षावरण गर्ने विश्वासिलो वित्तीय उपकरणका रूपमा लिइन्छ। परिवर्तित समय क्रमसँगै हामीले सामना गर्ने जोखिमको प्रकृति, पुनरावृत्ति तथा जोखिम विरुद्ध आवश्यक रक्षावरण पनि परिवर्तन भएको छ। यसर्थ, बीमा क्षेत्रको विकास एवं विस्तारलाई अपेक्षित रूपमा अगाडि बढाउनका लागि स्वच्छ प्रतिस्पर्धीका आधारमा नयाँ-नयाँ क्षेत्र पहिचान गर्दै बीमा व्यवसायलाई विस्तार गर्न अग्रसर हुन आवश्यक छ। साथै, जीवन बीमालाई लगानीको उपकरणको रूपमा मात्र नभई मानिसको जीवनसँग सम्बन्धित जोखिमबाट हुने आर्थिक क्षति व्यवस्थापन गर्ने किफायती उपकरणका रूपमा समेत प्रवर्द्धन गर्न जरुरी छ।

बीमा कार्यालयहरूको विस्तार, नयाँ बीमा उपकरणहरूको प्रयोग, बीमा प्रवर्द्धन, बीमा शिक्षामा वृद्धि, बीमा मार्फत जोखिम रक्षावरणमा सबै सरोकारवालाको बढ्दो सक्रियता लगायतका कारकहरूले देशमा बीमाको दायरा बढ्दै गएको छ। चालू आर्थिक वर्षको चैत मसान्त सम्ममा वैदेशिक रोजगार म्यादी जीवन बीमालेख समेत गरी कुल जनसङ्ख्याको ४४.६४ प्रतिशत बीमाको दायरामा आएको देखिएको छ। मुलुकको कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (GDP) मा बीमा शुल्क सङ्कलनको अनुपात बढ्दै गए अनुरूप चालू आर्थिक वर्षको असार मसान्त सम्ममा GDP मा कुल बीमा शुल्क सङ्कलनको अनुपात ३.६२ प्रतिशत पुगे प्रक्षेपण गरिएको छ। साथै, बीमा दावी भुक्तानी, बीमा सम्बन्धी मुद्दा फछ्यौती र बीमा सेवा प्रवाहमा उल्लेख्य सुधार हुँदै आएको पाइन्छ।

यद्यपि, देशमा बीमा सेवाको विस्तार अपेक्षाकृत रूपमा बढ्न सकेको छैन। बीमा गराउने परिपाटी समयानुकूल परिष्कृत हुन सकेको छैन। सरकारी नीति नियमबाट बीमालाई अनिवार्य गरिएका र सजिलो क्षेत्रबाट बीमकहरू बाहिर निस्कन नसकेको अहिलेको अवस्था छ। यस वास्तविकतालाई ध्यानमा राखी बीमा क्षेत्रको समग्र विकास एवम् विस्तारका लागि बीमा कम्पनीहरू आगामी दिनमा निजी घर, सरकारी तथा सार्वजनिक भवन, निर्माण सम्पन्न भएका संरचना, सांस्कृतिक सम्पदा र सहकारी संस्थाहरू लगायत नयाँ नयाँ क्षेत्रमा पुग्नु आवश्यक रहेको देखिन्छ। बीमाको दायरा विस्तारका लागि बीमा क्षेत्रमा नवीनतम् प्रविधिमा लगानी बढाउन जरुरी देखिएको छ।

बीमा ऐन र विगतका असल अभ्यास तथा अन्तर्राष्ट्रिय नवीनतम् असल अभ्यास समेतका आधारमा बीमा क्षेत्रलाई विकसित, सहज, पहुँचयुक्त, विश्वसनीय, प्रतिस्पर्धी, सुदृढ र गुणस्तरीय बनाउन प्राधिकरण नियामकीय भूमिकाका साथ आगामी दिनमा समेत आफ्नो कार्यलाई अभ्व परिष्कृत गर्दै सशक्त रूपमा अगाडि बढ्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्दछु। बीमितको हित रक्षा गर्दै न्यून आय भएका विपन्न वर्गसम्म बीमाको पहुँच पुर्‍याउन, बीमा प्रतिको विश्वास अभिवृद्धि गर्न, मुलुकको आर्थिक विकासमा बीमा क्षेत्रको योगदान बढाउन, बीमकको आर्थिक अवस्थालाई सबल बनाउन, डिजिटलाइजेसन मार्फत बीमा सेवा प्रवाहको व्यवस्था गर्न र हरेक क्षेत्रमा बीमालाई अभिन्न अङ्गका रूपमा स्थापित गर्न प्राधिकरण सरकार, बीमक लगायत सरोकारवाला सबैसँग सहकार्य, सहयोग र समन्वयका साथ अगाडि बढ्ने प्रतिबद्ध छ।

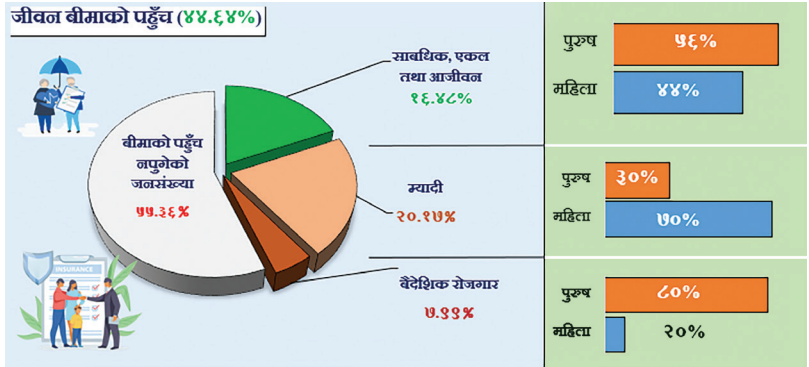
अन्त्यमा, बीमा व्यवसायलाई व्यवस्थित, नियमित, स्वच्छ प्रतिस्पर्धी र विश्वसनीय बनाउने लगायत बीमा क्षेत्रको समग्र विकास एवं विस्तारका कार्यमा प्राधिकरणसँग सहकार्य, सहयोग एवं समन्वय गर्दै आएका अर्थ मन्त्रालय, विभिन्न सरकारी निकाय, वित्तीय क्षेत्रका नियमनकारी निकाय, बीमक, बीमा मध्यस्थकर्ता, विकासका साभेदार तथा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घ-संस्था र सम्बन्धित सरोकारवालाहरूलगायत सबैमा आभार प्रकट गर्दै आगामी दिनमा पनि सम्बद्ध सबैबाट निरन्तर सहयोगको अपेक्षा गर्दछु।

शरद ओजा
अध्यक्ष

बीमा व्यवसायको मूलभूत सूचकाङ्क

१. बीमाको पहुँचमा रहेको जनसङ्ख्या

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले प्रकाशित गरेको २०७८ सालको जनगणनाको प्रतिवेदनमा प्रकाशित जनसङ्ख्याको वृद्धि प्रतिशतका आधारमा चैत्र मसान्त सम्मको जनसङ्ख्या प्रक्षेपण गरी बीमाको दायरा गणना गर्दा ४४.६४% जनसङ्ख्यामा बीमाको पहुँच पुगेको छ भने ५५.३६% जनसङ्ख्या बीमाको पहुँच बाहिर रहेको पाइएको छ।

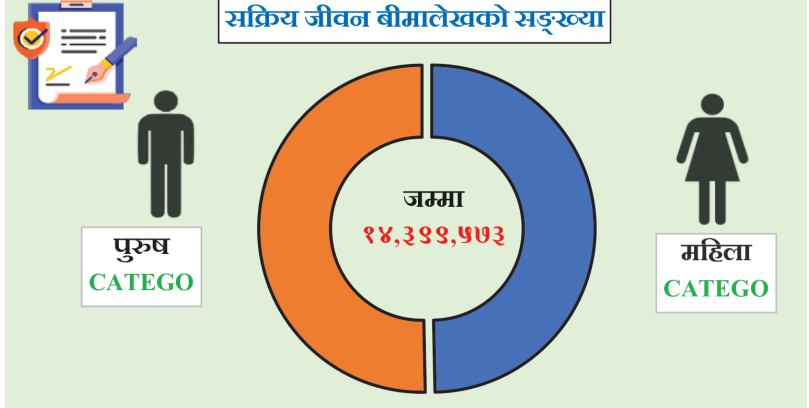
चालू आ.व. २०८१/८२ को चैत्र मसान्त सम्ममा वैदेशिक रोजगार म्यादी जीवन बीमाको दायरा ७.९९% बढेसँगै जीवन बीमाको दायरा ४४.६४% पुगेको छ। आ.व. २०७७/७८ को असार मसान्त सम्ममा बीमाको दायरा २६.५९% रहेकोमा आ.व. २०८०/८१ मा बीमाको दायरा ४३.२७% पुगेको छ। पछिल्लो पाँच आ.व. को जीवन बीमाको दायरा देहाय बमोजिम रहेको छ (तालिका नं. १)।

तालिका नं. १	
जीवन बीमाको दायरा (प्रतिशतमा)	
आ.व.	जीवन बीमाको दायरा
२०७७/७८	२६.५९
२०७८/७९	४१.२०
२०७९/८०	४४.३८
२०८०/८१	४३.२७
२०८१/८२*	४४.६४

* चैत्र मसान्त सम्मको विवरण समावेश गरिएको।

२. जारी बीमालेख सङ्ख्या

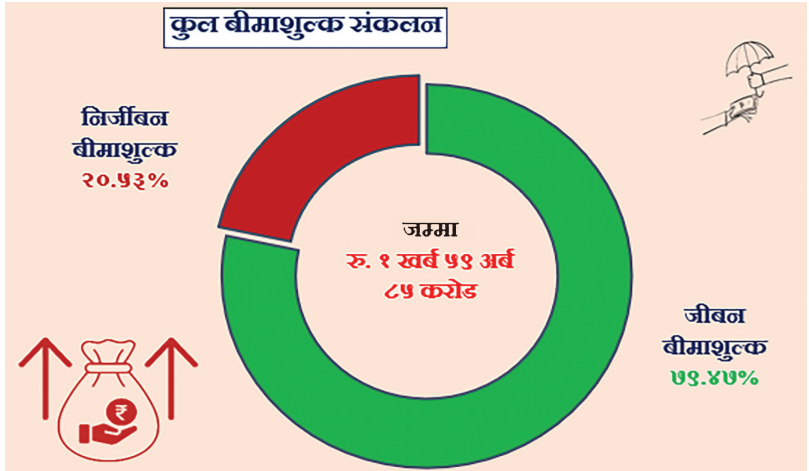
चालू आ.व २०८१/८२ को चैत्र मसान्त सम्ममा जीवन र लघुजीवन बीमा कम्पनीहरूबाट ४४ लाख १३ हजार २२ वटा बीमालेख जारी भएका छन् भने निजीवन र लघु निजीवन बीमा कम्पनीहरूबाट जम्मा २४ लाख १२ हजार ३३१ वटा बीमालेख जारी भएका छन्।

यस आ.व.को चैत्र मसान्त सम्ममा १ करोड ४३ लाख ९९ हजार ५७३ वटा सक्रिय जीवन बीमालेख छन् जसमध्ये ५०.३१ प्रतिशत पुरुष छन् भने ४९.६९% महिलाको सङ्ख्या रहेको छ।

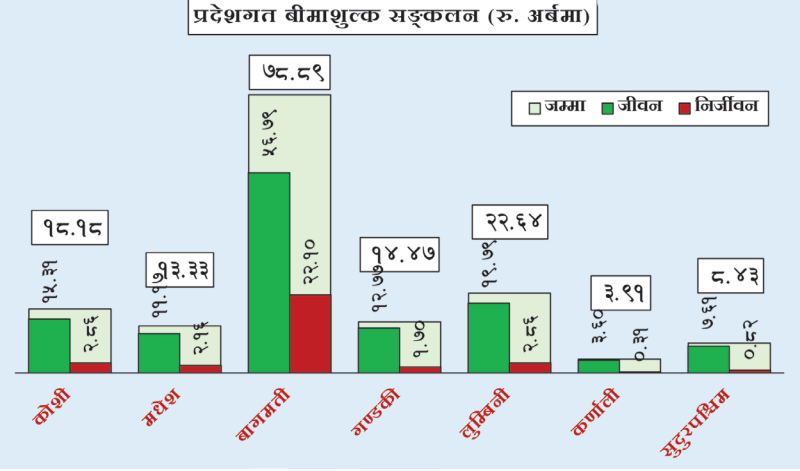
३. बीमा शुल्क सङ्कलन

चालू आ.व २०८१/८२ को चैत्र मसान्त सम्ममा जीवन तथा लघुजीवन बीमातर्फ रु. १

खर्ब २७ अर्ब ४ करोड (७९.४७%) र निजीवन तथा लघु निजीवन बीमातर्फ ३२ अर्ब ८२ करोड (२०.५३%) गरी कुल रु. १ खर्ब ५९ अर्ब ८५ करोड बीमा शुल्क सङ्कलन भएको छ।

बीमकहरूले चालू आ.व २०८१/८२ को चैत्र मसान्तसम्म सङ्कलन गरेको बीमा शुल्कको प्रदेशगत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

बीमकहरूको कुल बीमा शुल्क सङ्कलन रकम क्रमश वृद्धि हुँदै गएको छ। बीमा शुल्क सङ्कलन आ.व. २०७७/७८ देखि २०८०/८१ सम्म क्रमश २७.०५%, १६%, १.६०% र ९.६७% ले वृद्धि भएको थियो। चालू आ.व. २०८१/८२ को चैत्र मसान्त सम्ममा कुल बीमा शुल्क रु. १ खर्ब ५९ अर्ब ८५ करोड सङ्कलन भएको छ जुन गत आ.व. को चैत्र मसान्त सम्मको तुलनामा १३.९३% वृद्धि हो। जीवनबीमातर्फ रु. १ खर्ब २७ अर्ब ३ करोड बीमा शुल्क सङ्कलन भएको छ जसमध्ये प्रथम बीमा शुल्क रु. २७ अर्ब ४७ करोड र नवीकरण बीमा शुल्क रु. ९९ अर्ब ५६ करोड रहेको छ भने निजीवनतर्फ रु. ३२ अर्ब ८२ करोड बीमा शुल्क सङ्कलन भएको छ। पछिल्लो पाँच आ.व.को बीमा शुल्क सङ्कलन देहाय बमोजिम रहेको छ (तालिका नं. २)।

तालिका नं. २

जीवन तथा निजीवन बीमा व्यवसाय गर्ने बीमकहरूको बीमा शुल्क (रु. करोडमा)						
आ.व.	कुल बीमा शुल्क (रु. करोडमा)			कुल बीमा शुल्क	वृद्धिदर (%)	
	जीवन		निजीवन			
	प्रथम	तदीकरण				जम्मा
२०७७/७८	४,२९०.२७	७,८२३.३२	१२,११३.६०	३,२२५.३६	१४,३३८.९६	२७.०५
२०७८/७९	४,१६५.१२	७,७१३.४०	१३,८७८.५२	३,९१५.७२	१७,७९३.२४	१६.००
२०७९/८०	३,१४०.६९	११,१५०.१७	१४,२९०.८६	३,७८६.४१	१८,०७७.२७	१.६०
२०८०/८१	३,४५८.०५	१२,२२२.९९	१५,६८१.०४	४,१४४.६९	१९,८२५.७३	९.६७
२०८१-८२*	२,७४७.३७	९,९५६.३२	१२,७०३.६९	३,२८१.६६	१५,९८५.३६	१३.९३#

-

आ.व. २०७९/८० सम्मको लेखापरीक्षण विवरण समावेश गरिएको ।

* २०८१/८२ चैत्र मसान्तसम्मको विवरण समावेश गरिएको । # गत आ.व. चैत्र मसान्त सम्मको बीमा शुल्कको तुलनामा वृद्धिदर

-

लघु जीवनको जीवनमा र लघु निजीवनको निजीवन बीमामा समावेश गरिएको ।

- आ.व. २०७९/८० सम्मको लेखापरीक्षण विवरण समावेश गरिएको।

* २०८१/८२ चैत्र मसान्तसम्मको विवरण समावेश गरिएको। # गत आ.व. चैत्र मसान्त सम्मको बीमा शुल्कको तुलनामा वृद्धिदर

- लघु जीवनको जीवनमा र लघु निजीवनको निजीवन बीमामा समावेश गरिएको।

४. कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल बीमा शुल्क सङ्कलनको अनुपात

चालू आ.व. २०८१/८२ को असार मसान्तका लागि प्रक्षेपण गरिएको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनलाई आधार लिई गणना गर्दा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल बीमा शुल्क सङ्कलनको अनुपात ३.६९% हुने अनुमान गरिएको छ। पछिल्लो पाँच आ.व.को कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल बीमा शुल्क सङ्कलनको अनुपात देहाय बमोजिम रहेको छ (तालिका नं. ३)।

कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कुल बीमा शुल्क सङ्कलनको अनुपात			
आ.व.	कुल बीमा शुल्क सङ्कलन (रु.करोडमा)	कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको तुलनामा कुल बीमा शुल्क सङ्कलन प्रतिशतमा	
२०७७/७८	१४,३३८.९६	३.५२	
२०७८/७९	१७,७९३.२४	३.५८	
२०७९/८०	१८,२९१.०९	३.४२	
२०८०/८१	१९,०४१.२८	३.३४	
२०८१/८२	२२,५६०.४४	३.६९%	

आ.व. २०७९/८० सम्मको लेखापरीक्षण विवरण समावेश गरिएको।

२०८१/८२ को प्रक्षेपण गरिएको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको आधारमा गणना गरिएको।

५. दावी भुक्तानीको विवरण

बीमकहरूले भुक्तानी गर्ने दावीको सङ्ख्या र रकममा क्रमश वृद्धि हुँदै गएको छ। चालू आ.व २०८१/८२ को चैत्र मसान्तसम्म बीमकहरूले भुक्तानी गरेको दावीको सङ्ख्या ३ लाख २ हजार ५२३ रहेको छ जस अन्तर्गत रु. ६२ अर्ब भुक्तानी भएको छ। गत आ.व.को चैत्र मसान्त सम्मको तुलनामा दावी भुक्तानी सङ्ख्यामा १०.४७% ले कमी आए तापनि भुक्तानी रकममा भने ३.४६% ले वृद्धि भएको छ। पछिल्लो पाँच आ.व.को बीमा दावी भुक्तानीको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ (तालिका नं. ४)।

तालिका नं. ४

जीवन तथा निजीवन बीमाको दावी भुक्तानीको विवरण							
आर्थिक वर्ष	कुल दावी भुक्तानी		जम्मा		वृद्धिदर (प्रतिशतमा)		
	सङ्ख्या	रकम (रु. करोडमा)	सङ्ख्या	रकम (रु. करोडमा)	सङ्ख्या	रकम (रु. करोडमा)	सङ्ख्या
	सङ्ख्या	रकम (रु. करोडमा)	सङ्ख्या	रकम (रु. करोडमा)	सङ्ख्या	रकम (रु. करोडमा)	सङ्ख्या
२०७७/७८	१३६,४६४	३,३१६.३९	१४६,९३१	१,७५४.०६	२८३,३९५	५,०७०.४५	२७.०१
२०७८/७९	२४०,९६८	४,९१९.०२	१४१,१८६	१,९४३.४५	३८२,१५४	६,८६२.४७	३४.८५
२०७९/८०	२६०,७०१	६,०२४.९०	१३९,४९४	२,४१७.७४	४००,१९६	८,४४२.६४	४७.२२
२०८०/८१	२८०,१५१	६,६५९.३६	१५१,८८४	१,७९०.४६	४३२,०३५	८,४४९.८२	७.९६
२०८१/८२*	२८०,८१०	४,५३७.९४	१०१,७१३	१,६६२.२९	३०२,५२३	६,२००.२३	१०.४७%

आ.व. २०७९/८० सम्मको लेखापरीक्षण विवरण समावेश गरिएको।

*२०८१/८२ चैत्र मसान्त सम्मको विवरण समावेश गरिएको। # गत आ.व. चैत्र मसान्त सम्मको बीमा दावीको तुलनामा वृद्धिदर

बीमकहरूबाट चालू आ.व २०८१/८२ को चैत्र मसान्त सम्ममा भुक्तानी हुन बाँकी दावी सङ्ख्या जीवनतर्फ ५२ हजार ६८७ र निजीवनतर्फ १ लाख ४ हजार ८७२ गरी जम्मा १ लाख ५७ हजार ५५९ रहेको छ जस अन्तर्गत भुक्तानी हुन बाँकी रकम जीवनतर्फ रु. ४ अर्ब ४३ करोड र निजीवन तर्फ रु. ३० अर्ब ९४ करोड गरी जम्मा रु. ३५ अर्ब ३६ करोड रहेको छ।

६. बीमकको सङ्ख्या

तालिका नं. ५				
बीमकको सङ्ख्या र स्वाभित्व संरचना				
स्वाभित्व	कम्पनीको प्रकृति	जीवन	निजीवन	जम्मा
सरकारी	१	१	-	१
स्वदेशी लगानी	११	१०	७	२९
विदेशी	१	२	-	३
संयुक्त लगानी	१	१	-	२
जम्मा	१४	१४	७	३७

दृष्टव्यः

संयुक्त लगानी

- लाइफ इन्स्योरेन्स कर्पोरेशन (ने) लि. (जीवन)
- सगरमाथा लुम्बिनी इन्स्योरेन्स कं. लि.(निजीवन)

विदेशी बीमकको शाखा कार्यालय

- क) मेट लाइफ एलिको जीवन
- ख) नेशनल इन्स्योरेन्स कं. लि.(निजीवन)
- ग) दि ओरियण्टल इन्स्योरेन्स कं. लि.(निजीवन)

७. बीमकहरूको शाखा सङ्ख्या

बीमक गान्ने र गाभिने क्रमसँगै बीमकको शाखा कार्यालयको सङ्ख्या विगत वर्षहरूको तुलनामा कम भए तापनि शाखा विस्तार तथा लघु जीवन र लघु निजीवन बीमकहरूको स्थापनासँगै चालू आ.व.को चैत्र मसान्त सम्ममा बीमकको शाखा कार्यालय सङ्ख्या गत आ.व.को चैत्र मसान्तको तुलनामा २.१५% ले वृद्धि भएको छ। चालू आ.व.को चैत्र मसान्त सम्ममा जीवनमा १,७८२, निजीवनमा १,०२७ र लघुबीमामा १९० गरी जम्मा शाखा सङ्ख्या २,९९९ पुगेको छ। २०८० को चैत्र मसान्त सम्ममा जीवनमा १,७७७, निजीवनमा १,०३१ र लघुबीमामा १२८ गरी जम्मा शाखा सङ्ख्या २,९३६ रहेको थियो। प्रदेशगत शाखा कार्यालय सबैभन्दा बढि बागमती प्रदेशमा ८३६ वटा र सबैभन्दा कम कर्णाली प्रदेशमा १६८ वटा सञ्चालनमा रहेका छन्। चालू आ.व. २०८१/८२ को चैत्र मसान्त सम्मको प्रदेशगत शाखा कार्यालयको विवरण देहाय बमोजिम रहेका छन् (तालिका नं. ५)।

तालिका नं. ५				
बीमा कम्पनीहरूको बीमकको शाखा सङ्ख्या				
प्रदेश	जीवन बीमक	निजीवन बीमक	लघुबीमक	जम्मा
कोशी	३०१	१५९	३५	४९५
मधेश	२१८	१३१	२८	३७७
बागमती	४६९	३२२	४५	८३६
गण्डकी	२०४	१३०	१७	३५१
लुम्बिनी	२९२	१६८	३८	४९८
कर्णाली	११३	४४	११	१६८
सुदूरपश्चिम	१८५	७३	१६	२७४
जम्मा	१७८२	१०२७	१९०	२९९९

८. रोजगारीको अवस्था

बीमा क्षेत्रले चालू आ.व. २०८१/८२ को चैत्र मसान्त सम्ममा जीवन बीमातर्फ ५ हजार ८६७ जना निजीवन बीमातर्फ ५ हजार ६८७ जना लघुबीमा तर्फ ५३७ र पुनर्बीमातर्फ ८३ गरी जम्मा १२ हजार १७४ जनालाई प्रत्यक्ष रूपमा रोजगारी प्रदान गरेको छ। गत आ.व.२०८०/८१ को चैत्र मासान्त सम्मको तुलनामा चालू आ.व. को चैत्र मसान्त सम्ममा प्रत्यक्ष रोजगारी सङ्ख्यामा ४.५१% ले वृद्धि भएको छ। त्यसै गरी, बीमा क्षेत्रमा चालू आ.व. २०८१/८२ को चैत्र मसान्त सम्ममा करिब ४ लाख अभिकर्ता अप्रत्यक्ष रूपमा रोजगारीमा संलग्न छन्। यो सङ्ख्या गत आ.व.को तुलनामा ३३.४२% ले वृद्धि हो। त्य

नेपाल बीमा प्राधिकरणको वार्षिकोत्सव विशेष

कानूनी महाशाखाका तीन शाखाले प्राधिकरणको काममा सहजीकरण गरिरहेका छन्

कमलप्रसाद रेग्मी
निर्देशक
कानून महाशाखा

नेपाल बीमा प्राधिकरण अन्तर्गत रहेका छ वटा महाशाखामध्ये एउटा हो कानून। कानून महाशाखा अन्तर्गत तीन वटा शाखा रहेका छन्। पहिलो उजुरी शाखा, दोस्रो मध्यस्थकर्ता शाखा र तेस्रो कानून शाखा। कानून शाखाले अदालतको प्रतिरक्षा गर्ने, अदालतमा रहेका मुद्दाहरूको प्रतिरक्षा गर्ने, प्राधिकरणले मुद्दा हाल्नुपरेको खण्डमा सबै कामहरू गर्दछ।

बीमा कम्पनीहरूको प्रबन्ध पत्र, नियमावली, शेयर स्वामित्व हस्तान्तरण सम्बन्धी काम पनि कानून महाशाखाले गर्दछ। कुनै विषयमा कानूनी परामर्श माग भइएको खण्डमा एउटा शाखा, एउटा महाशाखा अन्तर्गतको कानूनी परामर्श पनि यही शाखाले प्रदान गर्ने गर्दछ।

अर्को रहेको छ उजुरी शाखा। बीमितहरूले दावी भुक्तानी पर्याप्त रूपमा पाउन नसकेको अथवा ढिला गरी पाएको अथवा कम पाएको अवस्थामा उजुरी शाखा मार्फत प्राधिकरणमा उजुरी राख्ने वा निवेदन दिने गर्नुहुन्छ।

बीमितहरूको प्रारम्भिक सुनुवाइका लागि प्राधिकरणले बीमकहरूमा १५ दिनको बीमा ऐन अनुसार लिखित जवाफ माग गर्छ। लिखित जवाफका आधारमा बीमा लेखमा उल्लेख भएका शर्तहरूको पालना बीमक र बीमितको तर्फबाट पालना भए नभएको कुरा निकर्णील गरी प्राधिकरणले अन्तिम फैसला गरी बीमितहरूको न्याय गर्ने प्रयास गर्छ। प्राधिकरणले गरेको निर्णय उपर पुनरावेदन वा उच्च अदालतमा ३५ दिन भित्रमा पुनरावेदन लाग्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ।

त्यसैगरी मध्यस्थकर्ता शाखा अन्तर्गत प्राधिकरणमा दर्ता हुने बीमा अभिकर्ता, समर्थर र बोकरहरूको लाइसेन्स जारी गर्ने तथा बीमा दावी उजुरी सम्बन्धी मध्यस्थकर्ताको काम समेत यो शाखाले गर्ने गर्दछ। हाल बीमा ऐन, २०७९ अनुसार इजाजत दिनुअघि वा मध्यस्थकर्ताहरूको इजाजत लिनुअघि परीक्षा सञ्चालन गर्ने काम पनि यही शाखाले गर्दछ। यसरी समग्रमा नेपाल बीमा प्राधिकरण अन्तर्गतको कानूनी महाशाखा अन्तर्गतका तीन वटा शाखाले प्राधिकरणको काममा सहजीकरण गरेका छन्।

अनुसन्धान समग्र बीमा क्षेत्रकै लागि महत्त्वपूर्ण छ

पुजन ढुङ्गेल अधिकारी
निर्देशक
अनुसन्धान महाशाखा

अनुसन्धान महाशाखा अन्तर्गत बीमा प्राधिकरणका सम्पूर्ण अनुसन्धान कार्यका साथै समग्र बीमा व्यवसायको जोखिम र सूचना प्रविधि पनि पर्दछ। अनुसन्धान भनेको समग्र बीमा क्षेत्रकै लागि महत्त्वपूर्ण छ। जबसम्म नयाँ नयाँ अनुसन्धान गर्दैनौं, तथ्याङ्कमा काम गर्दैनौं, तबसम्म यो क्षेत्रको बारेमा के कस्तो छ भनेर थाहा पाउन सक्दैनौं।

बीमा क्षेत्रमा नयाँ नयाँ प्रोडक्ट बजारमा ल्याउन पनि अनुसन्धान आवश्यक छ। अहिले भएका प्रोडक्टले कस्तो काम गरिरहेका छन् र आगामी दिनमा कस्तो प्रोडक्टहरूको आवश्यकता छ, त्यसका लागि अनुसन्धान नै आवश्यक पर्ने हो। बीमितहरूको यो क्षेत्रप्रति कस्तो दृष्टिकोण छ लगायतका कुरामा तथ्याङ्क सङ्कलनदेखि इन्टरनेट रेगुलेटरी म्यानेजमेन्ट इन्फर्मेसन सिस्टम (आइआरएमआइएस) नामक सफ्टवेयर छ।

त्यो सफ्टवेयर मार्फत बीमा कम्पनीहरूले तथ्याङ्कहरू पठाउने गर्नुहुन्छ। त्यसलाई हाम्रो तथ्याङ्क शाखाले त्यसलाई सङ्कलन र विश्लेषण गर्ने कार्य गर्दछ। त्यसकै आधारमा हामीले अनुसन्धान गर्छौं। यसका साथै बजारमा बीमा कम्पनी र व्यवसायप्रति आम धारणा कस्तो छ भन्ने विषयमा पनि अनुसन्धान गर्ने योजना बनाएका छौं।

अर्को पाटो जोखिमको छ। प्राधिकरणले रिस्क बेस क्यापिटल गाइडलाइन जारी गरेको छ। यो नयाँ विषय हो। जुन छिमेकी देश भारतमा पनि छैन। यसलाई विश्व बैंकको सहयोगमा लागू गरेका छौं।

बीमामा चेतना कति छ, कतिले बुझेका छन्, बुझेर बीमा गरेका छन् कि छैनन्? आफैँले किनेको पोलिसीबाट सन्तुष्ट छन् कि छैनन्? दावी भुक्तानी समयमा पाएका छन् कि छैनन्? यस्ता विषयमा अनुसन्धान गर्न आवश्यक छ। अर्को सूचना प्रविधि पनि महत्त्वपूर्ण मानिन्छ बीमा क्षेत्रकै लागि।

अनुसन्धान महाशाखाबाटै यसपालीदेखि समग्र बीमा क्षेत्रमा महिला र पुरुषको संलग्नताको विषयमा अनुसन्धान गरिरहेका छौं। त्यसका लागि तथ्याङ्क सङ्कलन गरिरहेका छौं। यसको प्रारम्भिक तथ्याङ्क हेर्दा जीवन बीमामा हेर्दा बीमित र बीमकमा महिलामाको सङ्ख्या धेरै देखिएको छ। यस्तै निर्जीवन बीमामा भने कम छ। यस्तै व्यवसायमा रोजगारीका हिसाबले हेर्दा इन्ट्री लेभलमा महिलाको सङ्ख्या धेरै छ भने जव जव माथिल्लो तहहरूमा महिलाहरूको सङ्ख्या कम हुँदै गएको छ।

बीमाको महत्त्व थाहा नभएसम्म प्राथमिकतामा पर्दैन

कुन्दन सापकोटा
निर्देशक
व्यवस्थापन महाशाखा

बैंकडभन्दा बीमा क्षेत्र पछाडि हुनको कारण बैंक भनेको मान्छेसँग नगदको कारोबार नियमित हुने र कारोबार सधैं गरिने हुन्छ। बैंकको बारेमा थाहा पाउन पनि सहज छ। तर बीमामा खरिद बिक्री त हुन्छ तर अदृश्य रूपमा। भोलिका लागि भनेर बीमामा लगानी गरिन्छ।

बीमाको करारमा एउटा सहमति मात्र हुन्छ, अरू केही हुँदैन। बैंकमा प्रत्येक दिन चाहे खाद्यान्न किन्नुस्, दैनिक जीवनमा हरेक पल हरेक समय नगद कारोबार गरिन्छ। नेपालमा बीमा ४४.६४ प्रतिशतमा पुगेको छ भने ५५ प्रतिशत बाँकी छ। बीमा पछाडि हुनुको कारण बीमा के हो? यसको महत्त्व र प्रभावको विषयमा विषयमा बुझाउन सकेका छैनौं। आम मानिसलाई यो कुरा बुझाउन सकेका छैनौं।

मान्छेले बीमा शब्द मात्रै सुनेका छन्। जब मान्छेमा यसको महत्त्व थाहा हुँदैन नि। अनि प्राथमिकतामा पनि पर्दैन। हामी कस्तो सोच्छौं भने बजारमा केही किन्यौं भने तत्काल हातमा आउँछ र त्यसको बारेमा थाहा हुन्छ। तर बीमामा के हुन्छ भने बैंकको जसरी ठाउँको ठाउँ केही देखिँदैन। त्यसकारण बीमा बैंक भन्दा पछाडि देखिएको हो। बीमाको तथ्याङ्कलाई केलाउँदा बढ्ने क्रममा रहेको छ।

कोरोनापछि केही असर परेको छ बीमा क्षेत्रमा। सरकार निजी क्षेत्रबीच दायित्व र जिम्मेवारी तोकिएको छ। त्यो अनुसार सबैले आफ्नो जिम्मेवारी पूरा गरे तर नेपाल सरकारले भनेको कुरामा पूरा नगरेपछि पीडितलाई भुक्तानी दिन सकिएन। जसले गर्दा मानिसमा नैराश्रयता आएको हो। यो प्राधिकरण र बीमा कम्पनीको हातमा पर्ने। नेपाल बीमा प्राधिकरणले मात्र बीमालाई अगाडि बढाउँछ भनेर सकिँदैन यसमा सम्पूर्ण निकायहरूले यसको महत्त्व र आवश्यकता बुझे भने बीमालाई अगाडि लैजान सकिन्छ।

बीमाको दायराभन्दा बाहिर रहेकाहरूलाई पनि ल्याउन सकिन्छ। सबैभन्दा ठूलो कुरा बीमाले राज्यलाई नै सहयोग गर्दछ। हाम्रा बानी के छ भने १० वर्ष अगाडि भूकम्प गएपछि बीमा नगरेका पनि दौडेर बीमा गर्न गए भने जोखिम हटेजस्तो भएपछि फेरी पुरानै पारामा। मुख्यत बीमा के हो भनेर बुझाउन जरुरी छ।

राज्यले पनि यसलाई त्यही हिसाबले लियो भने राज्यलाई भोली पर्ने दायित्व बीमाले कभर गर्छ। देशको विकासमा बीमाको माध्यमबाट ठूलो सहयोग पुग्छ।

बीमा क्षेत्रमा सुशासन कायम गर्न नियमन महाशाखा

शाम्भराज लामिछाने
निर्देशक
नियमन महाशाखा

नियमन महाशाखा अन्तर्गत रहेका जीवन, निर्जीवन, लघु तथा पुनर्बीमा गरी चार प्रकारका छन्। यीनलाई नियमनको काम यो महाशाखाले गर्छ। कम्पनीहरूले गर्ने प्रत्येक व्यवसायका प्रत्येक एकाई क्रियाकलापहरूमा नजर पर्छ। त्यसैगरी अभिकर्ता, समर्थर तथा बीमाको दायराभित्र रहेका क्षेत्रहरूलाई नियमन गर्ने हो। त्यसका लागि आवश्यकता अनुसार नियमनकारी काम कतिपय कानूनद्वारा निर्देशित हुन्छन्।

कतिपय निर्देशिकाद्वारा निर्देशित हुन्छन्। व्यवसाय गर्दा कहिलेकाहीँ कस्तो जटिलता आउँछ भने कानूनमा त्यो कुरा छैन। अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यास पनि त्यो छैन र निर्देशनमा पनि त्यो कुनै अभ्यास छैन भने पनि तत्काल निर्णय लिनुपर्ने हुन्छ। त्यसका लागि हाम्रो नियमनकारी भूमिका त्यतिबेला महत्त्वपूर्ण हुन्छ। केको आधारमा उचित निर्णय लिने हो।

कम्पनीहरू आफैँमा कानूनले बाँधिएका हुन्छन्। कानूनको दायरा बाहिर गएर काम गर्न पाउँदैनन्। यस्तै व्यवसायको सन्दर्भमा पनि प्रत्यक्ष हेरिरहेका हुन्छौं। कतिपय अवस्थामा कम्पनीहरूमा अफ्टरग्राहरू आउँछन्। त्यस्तो बेलामा सटिक रूपमा कम्पनीहरूलाई तत्काल निकास दिने क्षमता राख्नु नै नियमनकारी काम हो। यसमा विभिन्न उपकरणहरू हुन्छन्, कानून र निर्देशिकाहरू हुन्छन्, परिपत्र हुन्छ। व्यवसायको प्रकृति अनुसारका कुनै सुशासनसँग सम्बन्ध, कुनै बीमितको हितको सन्दर्भमा काम गरेका छन् कि छैनन्।

बीमालाई आश्रयान र विश्वासको व्यवसाय भनिन्छ। कम्पनीलाई निश्चित समय पूरा भएपछि वा निश्चित घटना भएपछि पूर्ववत् रूपमा आर्थिक क्षतिपूर्ति दिन्छौं भनेर प्रतिवद्धता गरिएको हुन्छ। त्यो बापत बीमितले निश्चित बीमा शुल्क तिरेको हुन्छ। त्यो आश्रयान कहिले गर्नुपर्छ भने जहिले घटना घट्छ। त्यसका लागि त्यो क्षमता बीमा कम्पनीले जहिले पनि व्यवस्थापन गर्नुपर्छ।

आश्रयान बेच्नो, बीमालेख बेच्नो, बीमा शुल्क उठाओ। दावी दिन सकेन भने अफ्टरग्रा हुन्छ। त्यसकारण कम्पनीहरूका लागि पुँजी कोष निर्धारण गरेको छ। जसले गर्दा परेको बेला दायित्व भुक्तान गर्न सजिलो

हुन्छ। लगानीको हिसाबले पनि जहाँ पायो त्यही लगानी गर्न पाउँदैन। त्यसका लागि पनि प्राधिकरणले पोर्टफोलियो म्यानेजमेन्ट निर्देशिका तयार गरेर लागू गरेको छ।

निश्चित रूपमा ग्यारेन्टेड ठाउँहरूमा मात्रै लगानी गर्नुपर्छ। जस्तै नेपाल सरकारको बन्डहरू, ऋणपत्र, ट्रेजरी बिलहरूमा ३५ प्रतिशत अनिवार्य रूपमा राख्नुपर्छ भने अन्य लगानीलाई विविधीकरण गर्ने सन्दर्भमा विभिन्न क्षेत्रहरू खाल्दै आएको छ। निश्चित प्रतिशत रिजल स्टेट, हस्पिटालिटीमा लगानी गर्न दिएका छौं। तर लगानी गरेर त्यहाँबाट आएको आम्दानीले बीमा कम्पनीहरूको दिगोपना कायम राख्न मद्दत होस् भन्ने हो।

बीमा कम्पनीमा के हुन्छ भने एकातिर शेयर होल्डरहरू हुन्छन्। उनीहरूले पुँजी लगानी गरेपछि केही न केही फाइदा होस् भन्ने अपेक्षा गरेका हुन्छन्। यस्ता कुरालाई परिपूर्ति गर्नका लागि कम्पनीलाई जहिले पनि नाफामा रहनुपर्छ। यस्तै बीमितहरूको हकमा पनि जीवन बीमामा बीमासको रेटसँग कम्पनीको प्रतिष्ठा जोडिएको हुन्छ। प्रतिफल आउँदैन भने बीमा किन गर्ने त भन्दा यसको महत्त्वपूर्ण पाटो सुरक्षा हो। यस्तै कुरा बुझाउन हामीसँग तीन लाख अभिकर्ता गाउँगाउँसम्म छन्। यस क्रममा अभिकर्ताहरूले आफ्ना व्यवसायिक लक्ष्य पूरा गर्न अनेक आश्रयान पनि दिने गर्दछन्। गलत कागजात प्रयोग गरेर जसरी हुन्छ बीमा गर्ने पनि गर्दछन्।

बीमा गर्नलाई आम्दानीको स्रोत हुनुपर्छ। प्रिमियम तिर्नलाई क्षमता राख्नुपर्छ। तर व्यावसायिक लक्ष्य पूरा गराउन आम्दानीको स्रोत केही पनि नहोरी बीमा लेख बेचिरहने प्रवृत्ति पनि छ। यसको असर बीमाको निरन्तरता र बीमा दावी भुक्तानीमा पर्छ। जसले गर्दा बीमाप्रति नै वितृष्णा पैदा हुन्छ। बीमालेख हेरेर, जाने बुझेर बीमा गर्ने प्रचलन नेपालमा ज्यादै कम छ नेपालमा। त्यस्तालाई बीमाको दायराभित्र ल्याएर बीमा व्यवसायलाई अगाडि बढाउन सकिने सम्भावना छ। त्यसका लागि सुशासन कायम राख्ने काम प्राधिकरण अन्तर्गत नियमन महाशाखाले गर्दछ। त्यसका लागि आवश्यक निर्देशनहरू जारी गर्ने, नियमित निरीक्षण गर्ने पनि गर्दछौं। बीमा क्षेत्रमा सुशासन कायम गर्ने भनेको नियमन महाशाखाले नै हो।

समग्र बीमा क्षेत्रकै लागि महत्त्वपूर्ण सुपरिवेक्षण महाशाखा

ध्रुव तिमिल्सिना
निर्देशक
सुपरिवेक्षण महाशाखा

सुपरिवेक्षण महाशाखाले गर्ने भनेको स्थलगत निरीक्षण र गैरस्थलगत निरीक्षण गर्ने, बीमा कम्पनीहरूको वित्तीय विवरण स्वीकृत गर्दैदेखि लिएर कम्पनीहरूलाई जारी गर्ने राइट शेयर तथा बीमास शेयर जारी गर्न अनुमति दिने काम गर्दछ।

चालू आर्थिक वर्षमा हामीले अधिकांश बीमा कम्पनीहरूको स्थलगत निरीक्षण र वित्तीय विवरण स्वीकृत गरिसकेका छौं। कतिको वित्तीय विवरण आउन बाँकी छ। यसका लागि सामान्यतया पुस मसान्तदेखि चैत मसान्तसम्म सम्पन्न गर्नुपर्ने प्रावधान रहेको छ। कतिको बाँकी छ, आउँदै छ। केही कम्पनीहरूको मजुरका कारणले समय लागेको हो। कति कम्पनीहरूको वर्षौंदेखि बाँकी रहेको पनि छ।

सरकारी स्वामित्वका राष्ट्रिय जीवन बीमा कम्पनी लिमिटेड र राष्ट्रिय बीमा कम्पनी लिमिटेडको वित्तीय विवरण वर्षौंदेखि आउन बाँकी छ। वित्तीय

विवरण नबुझाउने कम्पनीहरूलाई हामीले ताकेता गरिरहेका पनि छौं। उहाँहरूलाई बोलाएर पनि छलफल गरेका छौं। उच्च व्यवस्थापनदेखि बोर्डलाई समेत बोलाएर ताकेता गरिरहेका छौं। अब छिट्टै गर्ने पनि भनिरहनुभएको छ।

काम र जिम्मेवारीका हिसाबले बीमा क्षेत्रकै महत्त्वपूर्ण हो सुपरिवेक्षण महाशाखा। निरीक्षण गरेर आएको कैफियतको आधारमा कुन बीमा कम्पनीलाई कस्तो कस्तो कारवाही गर्ने भन्ने कुरा पनि सुपरिवेक्षण महाशाखाले सिफारिस गराएर निर्णय गराएर बल्ल नियमन शाखालाई कारवाहीका लागि फाइलहरू बढाउने हो। यसमा संवेदनशीलतादेखि गोपनीयताको पनि उतिकै महत्त्व रहेको छ।

कतिपय सूचना चुहिए भने शेयर मार्केटमा पनि असर पुग्ने भएकाले यसमा हामी संवेदनशील छौं। बीमा कम्पनीहरूमा देखिएका कुरा पनि सबै बाहिर ल्याउनु हुँदैन।

नेपालमा कृषि बीमाको अवस्था

कुल बीमा दावी सङ्ख्या ३१३ वटा रहेकोमा रु. ६ करोड ५२ लाख रकम बीमितलाई भुक्तानी गरेका छन् ।

सङ्ख्या ३१३ वटा रहेकोमा रु. ६ करोड ५२ लाख रकम बीमितलाई भुक्तानी गरेका छन् ।

पशुधन बीमाको विवरण

निर्जीवन बीमकले चालू आ.व. २०८१/८२ को चैत्र मसान्त सम्ममा पशुधन बीमातर्फ १ लाख १० हजार ६२८ वटा जारी बीमालेखहरूको कुल बीमाङ्क रकम रु. २४ अर्ब ३८ करोड २२ लाख रहेको छ। जारी बीमालेखको बीमा शुल्क रु. १ अर्ब १० करोड ९९ लाखमध्ये बीमितलाई रु. ८७ करोड ६५ लाख अनुदान प्रदान गरेका छन्। कुल बीमा दावी सङ्ख्या १५ हजार ६४५ वटा रहेकोमा रु. ७५ करोड ७४ लाख रकम बीमितलाई भुक्तानी गरेका छन्।

बाली तथा पशुधन विवरण

निर्जीवन बीमकले चालू आ.व. २०८१/८२ को चैत्र मसान्त सम्ममा बाली तथा पशुधन बीमातर्फ जम्मा १ लाख १२ हजार ११३ वटा जारी बीमालेखहरूको कुल बीमाङ्क रकम रु. २६ अर्ब १० करोड ६५ लाख रहेको छ। जारी बीमालेखको बीमा शुल्क रु. १ अर्ब २१ करोड १६ लाखमध्ये बीमितलाई रु. ९५ करोड ६८ लाख अनुदान प्रदान गरेका छन्। कुल बीमा दावी सङ्ख्या १५ हजार ९५८ वटा रहेकोमा रु. ८२ करोड २५ लाख रकम बीमितलाई भुक्तानी गरेका छन्।

नेपालमा लघु बीमाको अवस्था

न्यून आय भएका वर्ग र पिछडिएका क्षेत्रलाई लक्षित गरी लघुबीमा व्यवसाय गर्न हरेक प्रदेशमा एक एक वटा गरी सात वटा लघुबीमा कम्पनी (३ जीवन लघुबीमा र ४ निर्जीवन लघुबीमा) स्थापना भई सञ्चालनमा रहेका छन्।

जीवन र लघु जीवन बीमकहरूले आ.व. २०८०/८१ मा २८ लाख ४९ हजार ८३० बीमालेख मार्फत रु. २ अर्ब ८४ करोड बीमा शुल्क सङ्कलन गरेका छन् भने कुल दावी भुक्तानी सङ्ख्या ११ हजार ५१३ बीमालेख मार्फत रु. १ अर्ब ४३ करोड रकम बीमितलाई भुक्तानी गरेका छन्। त्यसैगरी चालू आ.व. २०८१/८२ को चैत्र मसान्त सम्ममा २६ लाख ३० हजार ५८ बीमालेख मार्फत रु. २ अर्ब १२ करोड बीमा शुल्क सङ्कलन गरेका छन् र कुल दावी भुक्तानी सङ्ख्या ४९ हजार ६५९ बीमालेख मार्फत रु. १ अर्ब ३२ करोड रकम बीमितलाई भुक्तानी गरेका छन् भने जम्मा ८६ वटा बीमालेखमा रु. १ करोड ५ लाख रकम दावी भुक्तानी गर्न बाँकी रहेको छ।

निर्जीवन र लघु निर्जीवन बीमकहरूले आ. व. २०८०/८१ मा १ लाख ४७ हजार ४७० बीमालेख मार्फत रु. ३१ करोड बीमा शुल्क सङ्कलन गरेका छन् भने कुल दावी भुक्तानी सङ्ख्या २५९ बीमालेख मार्फत रु. २ करोड ५१ लाख रकम बीमितलाई भुक्तानी गरेका छन्। त्यसैगरी चालू आ.व. २०८१/८२ को चैत्र मसान्त सम्ममा २ लाख ८७ हजार ८९६ बीमालेख मार्फत रु. ६९ करोड ९८ लाख बीमा शुल्क सङ्कलन गरेका छन् र कुल दावी भुक्तानी सङ्ख्या ३ लाख रकम बीमितलाई भुक्तानी गरेका छन् भने जम्मा ५५ हजार ७८७ वटा बीमालेखमार्फत रु. ५ अर्ब २४ करोड ४४ लाख रकम दावी भुक्तानी गर्न बाँकी रहेको छ।

नेपाल बीमा प्राधिकरणको वार्षिकोत्सव विशेष

नेपाल बीमा प्राधिकरण कोशी प्रदेश कार्यालय

बिनोद कुमार पोखरेल
कार्यालय प्रमुख
कोशी प्रदेश कार्यालय

१. नेपाल बीमा प्राधिकरणको प्रादेशिक कार्यालय स्थापनाअघि र स्थापना पश्चात् सो प्रदेशमा बीमा सेवामा के-कस्ता परिवर्तन तथा उपलब्धि पाउनुभयो ?

समग्र रूपमा बीमा प्राधिकरणको प्रदेश कार्यालय स्थापना भए पश्चात् आम बीमितमा बीमा प्राधिकरण भन्ने संस्था रहेछ, यसले सम्पूर्ण बीमा क्षेत्रको नियमन गर्दा रहेछ भन्ने सकारात्मक सन्देश गएको छ। प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार तथा विभिन्न सरोकारवाला पक्षले बीमा सम्बन्धी विषयमा प्राधिकरणसँग समन्वय गर्न शुरु गरेका छन्। प्रदेश कार्यालय स्थापना भए पश्चात् विशेष गरी बीमित हित संरक्षण भएको देखिन्छ। बीमा क्षेत्रमा बीमितलाई अन्याय भएको महसुस समयमा बीमा प्राधिकरणमा उजुरी गर्नेको सङ्ख्या, गुनासो सुनाउन आउनेको सङ्ख्या, टेलिफोनबाट बुझ्नेको सङ्ख्या, Email बाट जिज्ञासा वा उजुरी गर्नेको सङ्ख्या बढेकोले प्राधिकरणको प्रदेश कार्यालय स्थापना भएको औचित्य सावित भएको छ। बीमा क्षेत्रप्रति आम सर्वसाधारणको विश्वास बढाई यस क्षेत्रको विकास तथा विस्तार गरी आम समुदायको जीवनस्तर सहज बनाउन नेपाल बीमा प्राधिकरणको प्रदेश कार्यालयको उल्लेख्य भूमिका रहेको छ।

२. आगामी दिनमा बीमा सेवाको विस्तारका लागि प्रदेशमा के कस्ता व्यवस्था गर्न उपयुक्त देखिन्छ ?

प्रदेशमा बीमा सेवाको विस्तारका लागि प्राधिकरणले देहायका विषयमा कार्य गर्न आवश्यक छ।

- आम सर्वसाधारणलाई खास गरी बीमितलाई बीमाप्रति विश्वास अभिवृद्धि गर्नुपर्दछ।
- प्राधिकरणमा दर्ता भएका उजुरी तथा गुनासोलाई जतिशक्दो छिटो सम्बोधन गर्न सकिने किसिमले आन्तरिक व्यवस्थापन मिलाउनुपर्दछ।
- बीमा अभिकर्तालाई नजिकबाट प्राथमिकताका साथ नियमन गर्नुपर्दछ। बीमा अभिकर्तालाई प्रदान गरिने तालिम र परीक्षा प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउनुपर्ने अति आवश्यक देखिन्छ।
- प्रदेश स्तरका बीमा सभेयरलाई स्थानीय क्षति मूल्याङ्कनमा प्राथमिकता दिनुपर्दछ। जसले गर्दा व्यावसायिक क्षति मूल्याङ्कनकर्ताको विकास भई बीमा सेवाको गुणस्तरियतामा वृद्धि हुने गर्दछ।
- प्रभावकारी रूपमा बीमा साक्षरता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिनुपर्दछ र यसको प्रभावकारिता अध्ययन समेत गर्नुपर्दछ।
- कृषि बीमा र स्वास्थ्य बीमालाई प्राथमिकतामा राखेर नयाँ बीमा योजना ल्याउनुपर्ने देखिन्छ।

नेपाल बीमा प्राधिकरण मधेश प्रदेश कार्यालय

प्रीति देव
कार्यालय प्रमुख
मधेश प्रदेश कार्यालय

१. नेपाल बीमा प्राधिकरणको प्रादेशिक कार्यालय स्थापनाअघि र स्थापना पश्चात् सो प्रदेशमा बीमा सेवामा के-कस्ता परिवर्तन तथा उपलब्धि पाउनुभयो ?

नेपाल बीमा प्राधिकरणको प्रादेशिक कार्यालय स्थापना अघि सबै प्रकारका बीमा सम्बन्धी कार्यहरू केन्द्रबाट मात्र सम्भव थियो र सेवा पाउन बीमित, उजुरीकर्ता तथा बीमा कम्पनीहरूलाई राजधानीसम्म आउनुपर्ने बाध्यता थियो तर, प्रादेशिक कार्यालय स्थापना पश्चात स्थानीय स्तरमै सेवा उपलब्ध हुने साथै, गुनासो दर्ता र समाधान प्रक्रिया छरितो र प्रभावकारी भएको छ। यसका साथै, प्रादेशिक कार्यालय स्थापनाअघि ग्रामीण क्षेत्रमा बीमा सेवा तथा यसको महत्त्वबारे न्यून जानकारी थियो। हाल, बीमा सचेतना अभियान, तालिम, गोष्ठी लगायतका कार्यक्रमहरू मार्फत सर्वसाधारणमा बीमाको चेतना बढाइएको छ। त्यसैगरी, प्रादेशिक कार्यालय स्थापना पश्चात् प्रदेश कार्यालयबाट बीमकका शाखा कार्यालयहरूमा नियमित अनुगमन भएको छ जसले नियमन प्रणालीलाई थप चुस्त बनाएको छ। समग्रमा बीमा प्राधिकरणको प्रादेशिक कार्यालय स्थापना पश्चात् बीमा सेवामा पहुँच, गुणस्तर, निगरानी, र जनचेतनामा

उल्लेखनीय सुधार देखिएको छ। यसले बीमा कारोबारलाई विकेन्द्रीकृत गर्दै आर्थिक समावेशिता अभिवृद्धि गर्न सहयोग पुगेको छ।

२. आगामी दिनमा बीमा सेवाको विस्तारका लागि प्रदेशमा के-कस्ता व्यवस्था गर्न उपयुक्त देखिन्छ ?

आगामी दिनमा प्रदेशमा बीमा सेवाको विस्तारका लागि प्राधिकरणले देहाय बमोजिमका कार्य गर्न आवश्यक देखिएको छ।

- प्राविधिक, कानूनी तथा अनुसन्धान क्षमतायुक्त कर्मचारी सहित कार्यालय सुदृढ गर्नुपर्छ।
- स्थानीय भाषाको ज्ञान भएका कर्मचारीलाई प्राथमिकता दिनु उपयुक्त हुन्छ।
- स्थानीय जनजीवन, जोखिम, र व्यवसायको प्रकृति अनुसार विशेष बीमा नीति तथा कार्यक्रम बनाइनुपर्छ (जस्तै, हिमाली प्रदेशमा हिमपहिरो बीमा, मधेशमा बाढी बीमा)।
- सहकारी संस्था, महिला समूह, किसान समूहहरूलाई प्राथमिकतामा राखेर बीमा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्छ।
- प्रदेशमा निर्भर व्यवसाय अनुसार अनुदानयुक्त वा सहूलियत दरमा लक्षित बीमा योजना विस्तार गर्न सकिन्छ।
- साना व्यवसाय र अनौपचारिक क्षेत्रका लागि छुट्टै बीमा योजना तयार पार्नुपर्ने देखिन्छ।

नेपाल बीमा प्राधिकरण गण्डकी प्रदेश कार्यालय

शम्भु प्रसाद मिश्र
कार्यालय प्रमुख
गण्डकी प्रदेश कार्यालय

१. नेपाल बीमा प्राधिकरणको प्रादेशिक कार्यालय स्थापना अघि र स्थापना पश्चात् सो प्रदेशमा बीमा सेवा के-कस्ता परिवर्तन तथा उपलब्धि पाउनुभयो ?

नेपाल बीमा प्राधिकरणको प्रादेशिक कार्यालय स्थापनापछि बीमितको गुनासो तथा उजुरीको सम्बोधन गर्ने कार्य प्रभावकारी भएको छ। बीमा व्यवसायको सम्बन्धमा बीमितबाट आउने गरेका गुनासो तथा उजुरीहरूको बारेमा अध्ययन गरेर आवश्यक जवाफ माग गर्ने तथा बीमक, बीमित बीचमा प्राधिकरणको प्रतिनिधि बसेर छलफल गरी मेलमिलापका लागि पहल गर्ने र मेलमिलापको सम्भवना नभएमा मुद्दा दर्ताका लागि केन्द्रीय कार्यालयमा सिफारिस गर्ने कार्य गर्दै आएको छ। साथै, बीमा शिक्षा र जनचेतना सम्बन्धी कार्य पनि प्रदेशबाट गर्दा सहज भई बीमा सम्बन्धी जानकारी र शिक्षा बीमितहरूमा फैलाउने कार्य पनि भइरहेको छ। यस्ता कार्यहरूबाट बीमितहरूले बीमामा समझदारी र सावधानीका साथ निर्णय लिने क्षमताको पनि विकास भएको छ। साथै मिस सेलिङ र बीमा उग्री जालसाजी नियन्त्रण गर्न सकिएको छ। समग्रमा स्थानीय बीमा बजारको निगरानी गर्न

र यस क्षेत्रको विकृति र अनियमितताबाट जोगाउन सहयोग गरेको छ।

२. आगामी दिनमा बीमा सेवाको विस्तारका लागि प्रदेशमा के कस्ता व्यवस्था गर्न उपयुक्त देखिन्छ ?

आगामी दिनमा बीमा क्षेत्रमा नवीनतम सेवा र नयाँ बीमालेखहरूको प्रवर्द्धन गर्ने जसले विभिन्न समुदायहरूको विशेष आवश्यकताहरू पूरा गर्न मद्दत गर्दछ। बीमा उत्पादहरूको विविधता र अनुकूलनले बीमितहरूलाई राम्रो विकल्प चयन गर्न अवसर हुन्छ। उदाहरण: प्राकृतिक विपद बीमा, स्वास्थ्य बीमा, साइबर सुरक्षा बीमा लगायतका नवप्रवर्तक उत्पादनहरूको विकासमा जोड दिने गरेका कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ। यसले गरिवी र विपन्नताको स्थितिमा रहेका व्यक्तिहरूलाई पनि बीमा सेवामा पहुँच पुऱ्याउन सक्छ। नेपाल बीमा प्राधिकरणले नीति निर्माण गर्न स्थानीय सरकार तथा प्रादेशिक सरकारसँगै अन्य बीमाका सरोकारवालाहरूसँग आवश्यक समन्वय एवं छलफल तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम गर्नुपर्ने र तल्लो तहसम्म बीमाको पहुँच पुऱ्याउन विविध कार्यक्रमहरू गर्न आवश्यक देखिन्छ।

नेपाल बीमा प्राधिकरण लुम्बिनी प्रदेश कार्यालय

जसमुना अर्याल आचार्य
कार्यालय प्रमुख
लुम्बिनी प्रदेश कार्यालय

१. नेपाल बीमा प्राधिकरणको प्रादेशिक कार्यालय स्थापनाअघि र स्थापना पश्चात् सो प्रदेशमा बीमा सेवा के-कस्ता परिवर्तन तथा उपलब्धि पाउनुभयो ?

प्राधिकरणले स्थानीय तहमा गरेको कार्यक्रमले गर्दा बीमाको पहुँचमा विस्तार भएको। जनमानसमा भएका गुनासा तथा उजुरी सम्बन्धी सुनुसवाइले गर्दा बीमा प्रति विश्वसनीयता बढ्दै गएको र बीमकहरूले पनि प्राधिकरणबाट जारी भएका नीति, नियम निर्देशिका मार्गदर्शनहरूको प्रभावकारी रूपमा पालना भएको छ। बीमकहरूमा भएका समस्या जस्तै उधारो बीमा, दररेट उल्लङ्घन र mis-selling force र selling जस्ता अनियमित क्रियाकलापमा कमि आएको र बीमकहरूको नियमित निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षणले गर्दा अन्वस्थ प्रतिस्पर्धामा कमी आएको छ। प्राधिकरणले गरेको विभिन्न कार्यक्रम

जस्तै विद्यार्थी तथा स्थानीय तह सँगको कार्यक्रम जनचेतनामूलक समाचार र विभिन्न ठाउँमा राखिएका होर्डिङ बोर्डले गर्दा बीमा सचेतनामा वृद्धि समेत भएको छ।

२. आगामी दिनमा बीमा सेवाको विस्तारका लागि प्रदेशमा के-कस्ता व्यवस्था गर्न उपयुक्त देखिन्छ ?

प्राधिकरणले स्थानीय तहमा गरेको कार्यक्रमहरूको प्रभावकारिता कस्तो रह्यो भनी अनुगमन गर्नुपर्ने र प्राधिकरणले स्थानीय तह विद्यार्थीहरू तथा अन्य सङ्घ संस्थासँग निरन्तर रूपमा कार्यक्रम गर्नुपर्ने देखिन्छ। बीमा मध्यस्थकर्ताहरूबाट हुने mis selling र force selling लाई रोक्नुपर्ने र राज्यको पक्षबाट बीमालाई विशेष जोड दिई बीमा सचेतना कार्यक्रम तथा बीमा शिक्षा ल्याउनुपर्ने साथै बीमा दावी भुक्तानीमा विशेष जोड दिनुपर्नेछ।

नेपाल बीमा प्राधिकरण कर्णाली प्रदेश कार्यालय

निलप्रसाद लामिछाने
कार्यालय प्रमुख
कर्णाली प्रदेश कार्यालय

१. नेपाल बीमा प्राधिकरणको प्रादेशिक कार्यालय स्थापनाअघि र स्थापना पश्चात् सो प्रदेशमा बीमा सेवा के-कस्ता परिवर्तन तथा उपलब्धि पाउनुभयो ?

यस प्रदेशबाट अधिल्लो आर्थिक वर्ष २०८०/८१ सम्म यस कार्यालयले ३७ ओटा स्थानीय तहमा स्थानीय तहका निर्वाचित जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूसँग बीमा सम्बन्धी छलफल तथा अन्तर्क्रिया कार्यक्रम सम्पन्न गरेको हुँदा उल्लिखित स्थानीय तहको वार्षिक नीति र कार्यक्रम बजेटमा बीमा सम्बन्धी क्रियाकलापहरू समावेश भएको पाइएको छ। बीमा दावी भुक्तानी र बीमितको हक-हित संरक्षणका लागि प्रदेश कार्यालयमा उल्लेख्य मात्रामा निवेदन प्राप्त भएको हुँदा उजुरी व्यवस्थापन र प्राधिकरणप्रति बीमितको विश्वास समेत बढेको छ। प्रदेश सरकारले खरिद गरेको प्राकृतिक प्रकोप तथा दुर्घटना बीमाले निरन्तरता पाएको र प्रदेशका सबै नागरिकको घरको क्षतिमा हुने वित्तीय सुरक्षाका लागि घरबीमा प्रारम्भ भएको र कर्णालीका सबै दश जिल्लामा बीमकको उपस्थिति रहेकोमा ७९ मध्ये २४ स्थानीय तहमा बीमकको कार्यालय सञ्चालनमा रहेको छ।

२. आगामी दिनमा बीमा सेवाको विस्तारका लागि प्रदेशमा के कस्ता व्यवस्था गर्न उपयुक्त देखिन्छ ?

सबै नागरिकले बीमा सेवा पाउने व्यवस्था गर्नका लागि हरेक स्थानीय तहमा कम्तीमा एक बीमकको स्थापना गर्नुपर्ने र बीमा सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान र नवप्रवर्तनलाई बढाउनुपर्नेछ। बीमा सम्बन्धी उजुरी तथा गुनासो सुनुवाईका लागि प्रभावकारी प्रणाली अवलम्बन गर्नुपर्ने साथै प्रदेश तहमा कार्यरत बीमकका कर्मचारी, अभिकर्ता र क्षति मूल्याङ्ककर्ताको पेशागत एवं व्यावसायिक दक्षता अभिवृद्धिमा प्राथमिकता गर्नुपर्ने देखिन्छ। प्राधिकरणबाट जारी भएका निर्देशिकाको सारभूत कार्यान्वयनका लागि सूचकमा आधारित कार्ययोजना बनाइ लागू गर्नुपर्ने र बीमा सचेतना अभिवृद्धि र प्रविधिकरणका लागि बीमकका शाखा कार्यालयहरूलाई समेत जिम्मेवार बनाउनुपर्ने। तीनै तहका सरकारहरूको सहभागिता हुने गरी विपद पछिको विकासका लागि बीमा कार्यक्रम तय गरी कार्यान्वयन गर्नुपर्ने।

नेपाल बीमा प्राधिकरण सुदूरपश्चिम प्रदेश कार्यालय

केदारनाथ भट्ट
कार्यालय प्रमुख
सुदूरपश्चिम प्रदेश कार्यालय

१. नेपाल बीमा प्राधिकरणको प्रादेशिक कार्यालय स्थापनाअघि र स्थापना पश्चात् सो प्रदेशमा बीमा सेवामा के-कस्ता परिवर्तन तथा उपलब्धि पाउनुभयो ?

प्रदेश सरकार एवं स्थानीय तहसँगको समन्वयमा बीमा प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम सञ्चालन हुँदा नीति निर्माण तहमा बीमा साक्षरता अभिवृद्धि भई प्रदेश एवं स्थानीय सरकारका नीति तथा कार्यक्रम र बजेटमा बीमा सम्बन्धी विषयहरू समावेश एवं प्रतिबद्धता प्राप्त हुन थालेको छ। दुर्गम क्षेत्रसम्म बीमा सेवाको पहुँच अभिवृद्ध एवं न्यून आय वर्ग, पिछडिएको क्षेत्र र गरिव लक्षित कार्यक्रम वृद्धि भएको र बीमा कम्पनीहरूको प्रादेशिक एवं जिल्लास्थित शाखा कार्यालयहरूको प्रभावकारी नियमन, निरीक्षण तथा अनुगमनले बीमाको शाखा सञ्चालन एवं व्यवस्थापनमा सुधार ल्याई समय बीमा क्षेत्रमा सुशासन कायम गर्नमा टेवा पुगेको छ। बीमा सम्बन्धी गुनासो एवं उजुरीहरू प्रदेश कार्यालयबाट नै लिने एवं प्रारम्भिक रूपमा समस्या समाधानको प्रक्रिया प्रदेश स्तरमा हुनाले सेवाग्राहीहरूमा बीमाप्रति विश्वास अभिवृद्धि एवं केन्द्रीय कार्यालयको कार्यबोझमा कमी आउनुको साथै प्राधिकरणको समय कार्यसम्पादनमा सक्षमता एवं प्रभावकारितामा अभिवृद्धि भएको छ। उद्योग व्यवसायी, बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बद्ध व्यक्ति, शिक्षक, विद्यार्थी, कृषक एवं सरोकारवालाहरूसँगको सहकार्यमा बीमा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालनले बीमा साक्षरतामा स्थितिमा सुधार हुनुका साथै दावी भुक्तानीको स्तरमा वृद्धि एवं अनियमिततामा न्यूनता एवं Mis selling, उधारो बीमा, Rate Cutting, Cash back लगायतका अवान्छित बीमा क्रियाकलापहरूमा प्रादेशिक कार्यालयको निरीक्षण मार्फत नियन्त्रण भएको छ।

२. आगामी दिनमा बीमा सेवाको विस्तारका लागि प्रदेशमा के कस्ता व्यवस्था गर्न उपयुक्त देखिन्छ ?

आगामी दिनमा प्रदेशमा बीमा सेवाको विस्तारका लागि प्राधिकरणले देहाय बमोजिमका कार्य गर्न आवश्यक देखिएको छ।

- प्रदेश सरकार, स्थानीय सरकार, उद्योग व्यवसायी, बैंक तथा वित्तीय संस्था, कृषक, शिक्षक, विद्यार्थी, लगायत सरोकारवालासँग सहकार्य गरी बीमा सचेतना कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउनुपर्ने एवं उक्त कार्यक्रमको प्रादेशिक स्तरमा प्रभाव अध्ययन गरी नीतिगत रूपमा सुधारको कदम चालनुपर्ने।
- दावी भुक्तानी प्रक्रियालाई सहज एवं सरल बनाउन साना एवं लघु प्रकृतिका दावीहरू तुरुन्त डिजिटल प्रणाली मार्फत भुक्तानी हुने व्यवस्था मिलाउनुपर्ने र बीमा दावी उजुरीको अध्ययन एवं शीघ्र निर्णयका लागि उजुरी सेल स्थापना गरी कार्य गर्नुपर्ने।
- प्रादेशिक भूगोल र उक्त भूगोलमा उत्पादन हुने Agriculture product, fruit, जडीबुटी लगायतका लागि index based policy का निर्माण गरी कार्यान्वयनमा ल्याउनुपर्ने।
- प्राधिकरणबाट जारी निर्देशनहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि प्रादेशिक स्तरमा बीमकका कर्मचारीहरूलाई बीमा कानून र सोको आन्तर्य सम्बन्धमा तालिम तथा अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने।
- बीमकले आफ्नो प्रादेशिक कार्यालयमा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको प्रभावकारिताका लागि शाखा स्थापना गर्नुपर्ने एवं दावी भुक्तानी, भूगोल अनुसारको बीमालेखको निर्माण लगायतका विषयहरूमा थप अख्तियारी प्रदान गरी सोको प्रारम्भिक रूपमा रुजु कार्य प्राधिकरणको प्रादेशिक कार्यालयबाट हुनुपर्नेछ।

नेपाल बीमा प्राधिकरणको वार्षिकोत्सव विशेष

अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यासहरू अवलम्बन गरी बीमा क्षेत्रलाई नवयुगमा प्रवेश गराउँदै प्राधिकरण

सी.ए. विरोध बाग्ले
उपनिर्देशक, ने.बी.प्रा.

नेपाल बीमा प्राधिकरणले संस्थागत यात्राको ५७औँ वार्षिकोत्सवका मनाउँदै गर्दा बीमा क्षेत्र व्यापक रूपान्तरणको मोडमा उभिएको छ। बीमा ऐन, २०७९ र बीमा नियमावली, २०८१ ले बीमा प्राधिकरणलाई सशक्त नियमनकारी निकायको रूपमा परिक्ल्पना गरेको छ। ऐन तथा नियमावलीको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी बीमा व्यवसाय थप व्यवस्थित, नियमित, प्रतिस्पर्धात्मक र विश्वसनीय बनाउन र बीमा क्षेत्रको दिगो विकास सुनिश्चित गर्न प्राधिकरण तत्पर रहँदै आएको छ। प्राधिकरणले विगत केही वर्षदेखि नेपाली बीमा बजारमा विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यासहरू लागू गरेर बीमा क्षेत्रको सुधारका लागि दृढ पाइला चालेको छ।

प्राधिकरणले जोखिममा आधारित सुपरिवेक्षण लागू गरेर प्राधिकरणको सुपरिवेक्षणलाई थप चुस्त र प्रभावकारी बनाएको छ। यो प्रणाली लागू भएसँगै बीमकहरूको जोखिम मापन भई जोखिम प्रोफाइल तयार हुनेछ र सोही अनुरूप प्राधिकरणले नियामकीय हस्तक्षेप गर्नेछ। प्राधिकरणले यस सम्बन्धमा रिस्क

बेस्ड सुपरभिजन फ्रेमवर्क र गाइड टु सुपरभाइजरी इन्टरभेन्सन जारी गरिसकेको छ। यसले बीमकहरूले नीतिगत निर्णय गर्दा जोखिम व्यवस्थापन र पुँजी पर्याप्ततालाई सुविचारित रूपमा विश्लेषण गर्नुपर्नेमा जोड दिन्छ। यसका साथै, बीमा क्षेत्रमा एन.एफ.आर.एस:१७ इन्सुरेन्स कन्ट्राक्टस् लागू हुँदैछ। यो वित्तीय प्रतिवेदनमान लागू भएसँगै बीमकहरूको वित्तीय विवरण थप पारदर्शी र विश्वशनीय हुनुको साथै अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा स्वीकार्य लेखा सिद्धान्त बमोजिम तयार हुनेछ। यसले बीमकहरूको लेखाङ्कन तथा वित्तीय प्रस्तुतीकरणमा उल्लेख्य रूपमा सुधार ल्याउनेछ।

अन्त्यमा, जोखिममा आधारित सुपरिवेक्षण, जोखिममा आधारित पुँजी तथा ओन रिस्क एण्ड सोल्भेन्सी एससेसमेन्ट र एन.एफ.आर. एस:१७ इन्सुरेन्स कन्ट्राक्टस् जस्ता अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यासहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट नेपाली बीमा क्षेत्र नव युगमा प्रवेश गर्दैछ र सोका लागि प्राधिकरणले सशक्त भूमिका निर्वाह गरिरहेको छ।

सुदृढ बीमा नियमनका लागि अनुसन्धान र तथ्याङ्क अब विकल्प होइन, आवश्यकता हुन्छ

पुष्पा कुँवर
उपनिर्देशक, अनुसन्धान तथा तथ्याङ्क शाखा, ने.बी.प्रा.

बीमा क्षेत्रको प्रभावकारी नियमन, सुव्यवस्थापन र दिगो विकासका लागि अनुसन्धान र तथ्याङ्क अपरिहार्य उपकरणका रूपमा स्थापित भइरहेका छन्। अनुसन्धानले समग्र बीमा प्रणालीको मूल्याङ्कन गर्न, रणनीतिक योजना बनाउन, तथा सुधार आवश्यक पक्षहरू पहिचान गर्न सहज बनाउँछ भने तथ्याङ्कको नियमित सङ्कलन, वर्गीकरण र विश्लेषणद्वारा बीमकहरूको वित्तीय अवस्था, सेवा पहुँच, दाबी भुक्तानीको अवस्था, र ग्राहकका आवश्यकताजस्ता पक्षहरूको प्रभावकारी रूपमा निगरानी गर्न सकिन्छ। नेपाल बीमा प्राधिकरणले पनि अनुसन्धानलाई नीतिनिर्माणको मूल आधार बनाउँदै, आवश्यक नीति निर्माण तथा जोखिममा रहेका समुदायहरूका लागि लक्षित कार्यक्रमहरू विकास गर्नेतर्फ कार्य गरिरहेको छ।

बीमा व्यवसाय थप व्यवस्थित, नियमित, प्रतिस्पर्धात्मक र विश्वसनीय बनाउन, बीमा क्षेत्रको दिगो विकास सुनिश्चित गर्न, स्वस्थ प्रतिस्पर्धाको माध्यमबाट सर्वसाधारणलाई गुणस्तरीय बीमा सेवा उपलब्ध गराउन तथा बीमितको हक हितको संरक्षण गर्न

नेपाल बीमा प्राधिकरण तत्पर रहेको छ र प्राधिकरणको उद्देश्य प्राप्तिका लागि आवश्यक नीति, रणनीति तथा कार्यक्रमहरू निर्माण गर्नका लागि अनुसन्धान तथा तथ्याङ्क आधारस्तम्भ हुनेमा दुई मत छैन। प्राधिकरणका अध्यक्षज्यूले पनि आगामी आर्थिक वर्षमा अनुसन्धानलाई प्राथमिकता राखी कार्ययोजना बनाउने प्रतिवद्धता जनाउनुभएको छ। यसै अनुरूप, समग्र बीमा क्षेत्रलाई नै लाभ हुने गरी प्राधिकरणले विभिन्न समसामयिक विषयहरूमा केन्द्रित रही अनुसन्धानात्मक कार्य अगाडि बढाउनेछ भन्ने विश्वास लिइएको छ।

अन्त्यमा, अनुसन्धानलाई नियमित, संस्थागत र नीति निर्माणसँग प्रत्यक्ष सम्बद्ध बनाउँदै जानु नियामकको अपरिहार्य जिम्मेवारी हो र प्राधिकरणले पनि आगामी दिनमा बीमा सम्बन्धी अनुसन्धानलाई संस्थागत रूपमा विकास गरी नीतिगत सुधार गर्न, बजारको पारदर्शिता कायम गर्न, र दीर्घकालीन स्थायित्व सुनिश्चित गर्न आवश्यक छ किनकी अनुसन्धानमैत्री नियामक प्रणाली नै भविष्यको बलियो बीमा क्षेत्रको आधार हो।

नेपालमा कृषि, पशुपन्छी तथा जडीबुटी बीमा सम्बन्धी व्यवस्थाहरू

निशा घिमिरे
उपनिर्देशक, कृषि बीमा शाखा, ने.बी.प्रा.

नेपाल एक कृषि प्रधान देश हो। कृषि व्यवसायमा प्राकृतिक प्रकोप लगायत विविध प्रकारका जोखिमहरूबाट हुने हानि नोक्सानीलाई बीमा मार्फत हस्तान्तरण गर्न प्राधिकरणले वि.सं. २०६९ सालदेखि कृषि बीमाको सुरुवात गरेको हो। सोही अनुरूप नेपाल सरकारबाट वि.सं. २०७० सालदेखि कृषि बीमा गर्दा लाग्ने बीमा शुल्कमा अनुदान दिने व्यवस्थाको सुरुवात भएको हो। हाल नेपाल सरकारले कृषि तथा पशुपन्छी बीमाको बीमा शुल्कमा बीमाङ्क रकमका आधारमा ५० देखि ८० प्रतिशतसम्म अनुदान दिने व्यवस्था गरेको छ।

प्राधिकरणले कृषि बीमाको दायरालाई प्रभावकारी रूपमा विस्तार गरी कार्यान्वयन गर्न तथा न्यून आय वर्गका किसानहरूमा बीमाको पहुँच अभिवृद्धि गर्न प्राधिकरणबाट इजाजत पत्र प्राप्त १४ निर्जीवन बीमा कम्पनीहरूलाई अनिवार्य रूपमा कृषि तथा पशुपन्छी बीमाको लागि जिल्ला विभाजन गरी कार्यक्षेत्र तोकेको छ। साथै, प्राधिकरणले बीमा कम्पनीहरूलाई सम्बन्धित जिल्लामा कृषि बीमा सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रम गर्न समेत निर्देशन दिएको छ। हाल २१ प्रकारका कृषि बीमालेख, ८ प्रकारका पशुपन्छी बीमालेख र २ प्रकारका जडीबुटी बीमालेख गरी ३१ प्रकारका बीमालेख तयार गरी प्रचलनमा रहेका छन्। साथै, कृषि बीमालाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्न हाल कृषि तथा पशुपन्छी बीमालेख खरिद गर्दा किसानहरूको रु. २ लाख सम्मको जोखिमलाई रक्षावरण हुने गरी दुर्घटना बीमाको समेत व्यवस्था गरिएको छ। यसका अतिरिक्त नेपाल सरकार कृषि तथा पशुपन्छी विकास मन्त्रालयको आर्थिक सहयोगमा कृषि तथा पशुपन्छी बीमाको रियल टाइममा आधारित सफ्टवेयर प्राधिकरणबाट तयार भई मिति २०८१ मङ्सिर १६ गतेदेखि कार्यान्वयनमा आएको छ। उक्त सफ्टवेयर पूर्ण रूपमा सञ्चालन आए पश्चात बीमालेख सङ्ख्या, अनुदान, बीमा शुल्क, दाबी भुक्तानीको अवस्था लगायत सम्पूर्ण विवरण अनलाइन मार्फत नै हेर्न सकिनेछ।

अन्त्यमा, आगामी दिनमा प्राधिकरणले कृषि बीमालाई व्यवस्थित गर्न तथा न्यून आय भएका वर्गसम्म कृषि बीमाको पहुँच पुऱ्याउन अनुदान प्रणालीलाई प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट नै उपलब्ध गराउन र सफ्टवेयर प्रणालीलाई पूर्ण रूपमा उपयोग गर्दै कृषि तथा पशुपन्छी बीमा सम्बन्धी जनचेतना सम्बन्धी कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ।

पुनम ज्वाली श्रेष्ठ
उप निर्देशक, ने.बी.प्रा.

समावेशी र दिगो बीमा प्रणाली मार्फत बीमाको पहुँच विस्तार गर्न प्राधिकरण निरन्तर प्रयासरत रहेको छ।

नेपालमा बीमा साक्षरताको स्तर अझै न्यून छ, जसको प्रत्यक्ष असर नागरिकको वित्तीय सुरक्षामा देखिन्छ। अधिकांश व्यक्तिहरूले बीमा के हो, कसरी काम गर्छ र आफूलाई कुन अवस्थामा लाभ लिन सकिन्छ भन्ने जानकारी नपाएका कारण सही निर्णय लिन सक्दैनन्। बीमा साक्षरता प्राधिकरणको प्राथमिकतामा रहेको विषय हो र बीमाको पहुँच विस्तार गरी सर्वसाधारण नागरिकसम्म बीमा सेवा प्रदानका लागि प्राधिकरणले देशका विभिन्न प्रदेश लगायत स्थानीय तहहरूमा बीमा सम्बन्धी सचेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ। प्राधिकरणले बीमाको पहुँच अभिवृद्धिका लागि सिनेमा हलमा बीमा सम्बन्धी विज्ञापन, साभा बसमा बीमा सम्बन्धी स्टिकर, देशका विभिन्न स्थानमा होर्डिङ बोर्ड, बीमा सम्बन्धी अडियो तथा भिडियो प्रसारण, विभिन्न भाषामा समाचारहरू प्रकाशन गर्ने कार्य गरिरहेको छ। यति मात्र नभई बीमा सेवालाई मोबाइल एप्ल र डिजिटल प्लेटफर्म मार्फत प्रवाह गरी नागरिकलाई सरल, छरितो र पारदर्शी सेवा उपलब्ध गराउन योजनाहरू तय गरी कार्य प्रारम्भ भइसकेको अवस्था छ।

यसका अतिरिक्त, प्राधिकरणले नियमित रूपमा विद्यालय, कलेजहरूमा बीमा सम्बन्धी अन्तर्क्रिया तथा छलफल कार्यक्रम निरन्तर गरिरहेको छ। त्यसैगरी देशव्यापी रूपमा निबन्ध प्रतियोगिता गरी बीमा सचेतना सम्बन्धी कार्य गरिरहेको छ। आगामी दिनमा प्राधिकरणले विद्यालय तथा कलेजका पाठ्यक्रमहरूमा बीमा सम्बन्धी विषय समावेश गर्ने र प्रचार प्रसारका कार्यहरूलाई निरन्तरता दिनेछ। दिगो आर्थिक विकासका लागि बीमा साक्षरताको प्रवर्द्धन अत्यावश्यक छ र बीमाको पहुँच विस्तार गर्दै समावेशी र दिगो बीमा प्रणाली निर्माण गर्ने दीर्घकालीन उद्देश्यप्रति प्राधिकरण प्रतिवद्ध रहेको छ।

पदम प्रसाद सोडारी
उपनिर्देशक, सम्पत्ति शुद्धीकरण शाखा, ने.बी.प्रा.

बीमा क्षेत्रमा एएमएल/सीएफटी कार्यान्वयन: जोखिम न्यूनीकरण र विश्वास निर्माणको आधार

आर्थिक अपराध नियन्त्रण सुशासन प्रवर्द्धनको अभिन्न अङ्ग बनेको छ। बीमा क्षेत्रमा सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्ककारी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण प्रणालीको प्रयोग अत्यन्त आवश्यक छ, किनभने बीमा कम्पनीहरू पैसाले लेनदेनसँग प्रत्यक्ष संलग्न हुन्छन्, जुन अवैध गतिविधिका लागि माध्यम बन्न सक्छ। यसै सन्दर्भमा, नेपाल सरकारले सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्ककारी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण गर्ने कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी तेस्रो राष्ट्रिय रणनीति तथा कार्ययोजना (२०८१/८२-२०८४/८६) तर्जुमा गरेको र प्राधिकरणले समेत यसै बमोजिम हुने गरी बीमा क्षेत्रको लागि रणनीति तथा कार्ययोजना तयार गरी कार्य गर्दै आएकोछ र केन्द्रीय कार्यालयमा शाखा स्तरको संरचना तयार गरिसकेको छ।

बीमकहरूले समेत सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्ककारी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारण गर्ने कार्यलाई उच्च प्राथमिकतामा राखी कार्य गर्दै आएका छन्। यसै अन्तर्गत, सबै बीमकले goAML सफ्टवेयर मार्फत सीमा तथा शंकास्पद कारोबारको रिपोर्टिङ गर्नुपर्ने हुन्छ र AML/CFT सम्बन्धी ऐन, नियम तथा निर्देशिका परिपालनाका लागि व्यवस्थापन स्तरको कार्यान्वयन अधिकारी तोकिएको कार्य गर्नुपर्दछ। AML/CFT लागू गरेर बीमकहरूले गैरकानूनी क्रियाकलापहरूलाई रोक्न, ग्राहक पहिचान गर्न (KYC), सन्दर्हास्पद कारोबारको निगरानी गर्न र वित्तीय प्रणालीको पारदर्शिता कायम राख्न मद्दत पुऱ्याउँछन्।

सम्पत्ति शुद्धीकरण तथा आतङ्ककारी क्रियाकलापमा वित्तीय लगानी निवारणका सम्बन्धमा विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय निकायले राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय स्तरमा कार्य गर्दै आइरहेको छन्। प्राधिकरणले पनि बीमा क्षेत्रमा सार्वजनिक विश्वास कायम राख्न, नियामक परिपालन सुनिश्चित गर्न र अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरूप बीमा क्षेत्रलाई सुदृढ बनाउन यस सम्बन्धमा समन्वय गर्दै प्रभावकारी कार्यान्वयनलाई टेवा पुग्ने गरी कार्य गर्न आवश्यक छ।

नेपाली बीमा क्षेत्रको नियमनकारी एवं अर्थन्यायिक निकायका रूपमा नेपाल बीमा प्राधिकरण

रञ्जिता के.सी
उपनिर्देशक, उजुरी शाखा, ने.बी.प्रा.

बीमा ऐन, २०७९ को दफा १४७ को दफा (३) बमोजिम नेपाल बीमा प्राधिकरणलाई जिल्ला अदालत सरहको अधिकार हुने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। बीमकले उल्लिखित अवधिभित्र बीमितलाई बीमा दाबी भुक्तानी नगरेमा, दायित्व निर्धारण नगरेमा वा बीमितलाई मर्का पर्ने गरी दायित्व निर्धारण गरेमा सम्बन्धित बीमितले प्राधिकरण समक्ष उजुरी निवेदन दिन सक्ने व्यवस्था छ। बीमा दाबी उजुरी सम्बन्धमा प्राधिकरणले विपक्षीसँग आवश्यक सम्पूर्ण कागजात सहितको मिसिल माग गर्ने र दाबी सम्बन्धी कागजात प्राप्त भइसके पश्चात् मिसिल निर्णयका लागि सञ्चालक समितिमा पेश हुने प्रक्रिया अवलम्बन गरी उजुरी उपर फैसला गर्दछ। प्राधिकरणको सञ्चालक समितिबाट उजुरीको प्रकृति हेरी उजुरीकर्ता र बीमकबीच मिलापत्र गराउने, दाबी भुक्तानी नगरेको कारणले बीमितलाई कुनै क्षति हुन गएकोमा मनासिब क्षतिपूर्ति भराउने आदेश दिने, बीमकले निर्धारण गरेको दायित्व मनासिब भएको नदेखिएमा पुनः दायित्व निर्धारण गर्न

सम्बन्धित बीमकलाई आदेश दिने, बीमकले दाबी भुक्तानी गर्नुपर्ने देखिएमा भुक्तानी गर्नका लागि सम्बन्धित बीमकलाई आदेश दिने जस्ता निर्णय गर्न सक्दछ।

बीमा प्राधिकरणको फैसला चित्त नबुझे बीमक, बीमित वा अन्य कुनै व्यक्तिले पैंतीस दिनभित्र उच्च अदालतमा पुनरावेदन गर्न सक्नेछ। बीमा ऐन २०७९ को दफा १३ (३) बमोजिम बीमक र बीमित बीचको विवाद मध्यस्थता गर्ने व्यवस्था भएको हुँदा प्रात उजुरी निवेदन सम्बन्धमा सञ्चालक समितिमा पेश गर्नुपूर्व मध्यस्थता/मेलमिलापबाट टुङ्गिन सक्ने विषयसँग सम्बन्धी उजुरी निवेदनको हकमा प्रथमतः मध्यस्थता/मेलमिलापका लागि प्राथमिकता तोकिएको र मेलमिलापबाट उजुरीको फछ्यौत हुन नसकेकमा बीमा प्राधिकरणको सञ्चालक समितिमा निर्णयका लागि पेश हुन्छ। अन्त्यमा, बीमक र बीमितबीच भएको विवाद सम्बन्धमा प्राधिकरण यथाशीघ्र उजुरी फछ्यौत गर्न तत्पर रही न्याय कायम गर्न अग्रसर रहेको छ।

नेपालको बीमा क्षेत्रमा जोखिममा आधारित पुँजीको सफलतापूर्वक कार्यान्वयन

निर्मला मल्ल
उपनिर्देशक, जोखिम व्यवस्थापन शाखा, ने.बी.प्रा.

नेपाल बीमा प्राधिकरणले अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यासहरूलाई आत्मसाथ गर्दै आफ्नो दोस्रो रणनीतिक योजना (२०२३-२०२७) अन्तर्गत बीमा क्षेत्रको नियामक प्रणालीलाई परिपालनामा आधारित सुपरिवेक्षणबाट जोखिममा आधारित सुपरिवेक्षण प्रणालीमा रूपान्तरण गर्ने लक्ष्य लिएको छ। यसै प्रयासको महत्त्वपूर्ण हिस्साका रूपमा जोखिममा आधारित पुँजी (Risk Based Capital) को कार्यान्वयनलाई अगाडि बढाइएको हो। प्राधिकरणले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ देखि यो प्रणाली सफलतापूर्वक कार्यान्वयनमा ल्याएको छ, जसको परिणामस्वरूप नियामकीय ढाँचा अनुसार बीमा कम्पनीहरूले बीमा सम्बन्धी जोखिम, क्रेडिट जोखिम, बजार जोखिम र सञ्चालन जोखिम जस्ता विभिन्न जोखिमहरूको विश्लेषण गरी आवश्यक पुँजीको गणना गरेका छन्। प्रत्येक कम्पनीले आफ्नो जोखिम अनुसार पुँजी संरचना कायम गर्दा समग्र वित्तीय स्वास्थ्यमा सुधार हुनुका साथै बीमितहरूको दीर्घकालीन हितको संरक्षण हुन्छ। यद्यपि, कार्यान्वयनको क्रममा बीमा कम्पनीहरूमा बीमाङ्कीय विशेषज्ञताको कमी, प्राविधिक ज्ञानको कमी, उपयुक्त सूचना

प्रविधि र गुणस्तरयुक्त तथ्याङ्कको अभाव जस्ता चुनौतीहरू देखिए। यसैगरी, प्राधिकरणका लागि तथ्याङ्कको सुनिश्चितता र कम्पनीहरूको प्रतिवेदनमा एकरूपता कायम गरी स्वीकृति प्रदान गर्नु चुनौतीपूर्ण रह्यो। आगामी दिनमा, बीमकहरूबाट प्राप्त प्रतिवेदनको आधारमा प्रभाव विश्लेषण गरी आवश्यकता अनुसार आगामी आर्थिक वर्षहरूको लागि प्राधिकरणबाट जोखिममा आधारित पुँजी सम्बन्धी फ्रेमवर्क (Quantitative Regulatory Reporting Templates, Technical Specification, Valuation Note) लाई थप परिष्कृत गर्दै लगिनेछ। यसका साथै, जोखिममा आधारित प्रणालीको दोस्रो आधारस्तम्भ (Pillar II) अन्तर्गत Own Risk Solvency Assessment (ORSA) र तेस्रो आधारस्तम्भ (Pillar III) अन्तर्गत RBC Disclosures लाई क्रमशः कार्यान्वयन गरिनेछ। हामी विश्वस्त छौं कि यो जोखिममा आधारित पुँजी प्रणालीको कार्यान्वयनले नेपाली बीमा क्षेत्रलाई अझ बढी जिम्मेवार, पारदर्शी र दिगो विकासतर्फ ढोऱ्याउनेछ र समग्र बीमा प्रणालीको सुदृढीकरणमा महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्नेछ।